

И. Алт. 158 (Түрүп Мисон)

Ойрот.
2-349

„Кызыл Ойрот“ газеттин
кожылтазы. 6196

Гос. Публичн. Б-ка
1929. 21763
Об. эуз. Лигр.

ӨЛӨНГ ЭДЕР ӨЙИН ӨТКҮРБЕЙ КИЧЕЕР КЕРЕК.

*Осмоубаровдун кам-
насына.*

Инд. № _____

1929 жыл.
Областын Јер Башкаруунын
чыгарганы.

Өлөң эдер ишти бар күчибис- ле иштеп көрөлдөр!

**Кышкаа жеткил азрал белетебесе, мал-
дын бгин жарандырып болбос.**

Бистин Областа жаткан алтай улустын, кышкаа малына жеткил өлөң эдип алар, иш учурлу жаан иш болуп жат. Жетре өлөң этпей турган учун, жылдын-заин жаскыда алтай улустын бир канча малы өлүп жат. Кар жаан бололо, жас жаман кату болуп барганда, азрал жок керегинде алтайдын малы көп кырылып жат. Алтай улустын журтына жаан жеткер болуп жат. Андый болгондо чыгарып турган кредит акча-да туза жок болуп жат. Акча бар-да болзо садып алар өлөң жок болуп турат.

**Бастра ончобыс ол жеткер-ле жегижер
керек.**

Алтай улустын малы мынаглары азрал жок туруп кырылбазын деп, Областын Совет керегин башкарап Комитеди бу жыл,

өлөн эдетен керегинде кампания—иш баштап жат.

Деремнеде турган партиянын-ла жоннын организациялары, комсомолдын ячейкалары СККОВ тар уполномоченный улустар, ончо актив улус бу жаан учурлу ишти ундубай, жакшы өткүрерин кичеер учурлу.

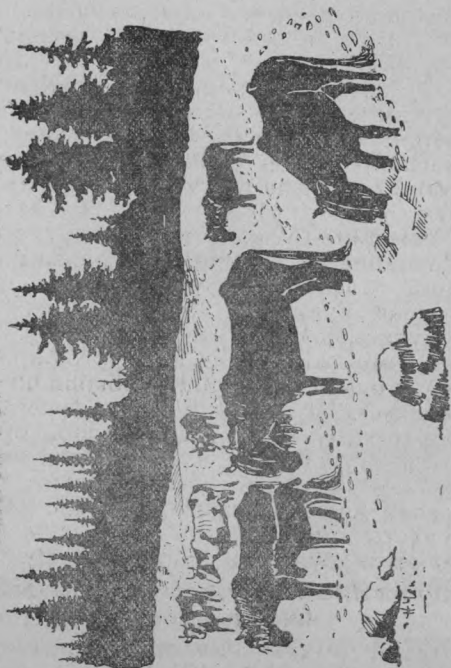
Бу кампанияны жакшы иштерине беле-тенетенин, ишти тутагы жок бүдүретенин Аймакисполком-дор, бойлорынын жер башкаруу бөлүгү ажыра-ла журт-советер ажыра откүрүп бүдүрер. Ишти жакшы бүдүретенинг отведине булар турар.

Деремнедеги советинг организациялар бу ишке алтайдын жоктуларын-ла орто күчтүлөрүн жууктадып бириктирип алгачын ишти тутагы жок бүдүрип аларыбис. Бу улусты өмөлөжип өлөн иштеерге бириктирип, удурумга өлөннинг нөкөрликтерин тззоп алза, көрт жалду машина берер жерлердин (пракат. пункт) машиналары бир де күн тегин тургуспаза, башка башка алдынан жаткан улустын машиналарын тегин тургуспай иштедип турза, бу керекке алтай улусты ончозын жууктадып алза ишти жакшы жетре бүдүрип алары бужу болор.

Анчадала ККОВ-тордо өлбг эдип аларын кичеер керек.

Алтай улусты өлөн эдер ишке тартып алар керектен өскө ККОВ-тордо жакшы

көп өлөн эдип алар иш база башталды. Жастын катуунда алтайдын жоктуларына бу өлөннөн берип турар.

жерге кыштаган мал космөй болор.

ККОВ-тордо андый өлөн эдип алар кереке Облисполком 7000 салковой кредит чыгарды, оного өскө Сүтсоюзы саржу иштеер артелдерге 2000 салковой акча база чыгарды. Аймак заин бу кредитты үлөп салала, кандый аймакта ол ККОВ-тордын өлөни канча креси эдерин эжилеп берди. Көдире Областа бу фонд-өлөн 70800 пудтан төмөн болбозын деп туру.

Жаскыда суук бололо тожон болуп барар жерлерде турган ККОВ тор өлөн эдип аларын анчадала кичеер керек.

Өлөн иштейтен воскресник-күн өткүрөрүн кичеер.

Кезик аймактарда мөрөйлөшкөн аяс, алтайдын жокту улузына, воскресник-күн эдип, жон-ла өлөн ишке болужатан керек башталып жат. Бу иш сүрекей жарагадый иш болуп ончо аймактар андый күнди эдип алып иштейтенин күжүренер керек. Олөн эдер ижи башталза, бастра аймактарда, андый воскресник-күндер эдип жон-ла иштейтенин жоктуларга болужыбисти жетирели.

Колхозтын члендерди-ле колхозтор бу иште ошозынын алдында болор учурлу.

Колхозтор бу ишти бүдүрерине ончозынан артык кичеер, көдире малдарына

жеткидий өлөн эдип алар деп эжилеген ишти бүдүрүп аларын кичеер керек. Ол воскресник-күнди-де баштаар керекте колхозтын улузы база улустын алдында туруп улусты баштаар керек.

Колхозтор жаңыс бөйынын-ла ижине туруп өскөзүн керексизе бар. Бу воскресник-күнди жакшы өткүрерине болужып, колхозтор жоктуларга болужып турганын албатаа көргүзөр керек. Аниип иштеп жоктуга-ла орто күчтүгө өмө иштин иделүүн көргүзөр керек.

Өлөн эдер кампанияны бүдүрерин канча бар күчибиз-ле күжүренелик!

Бу ишти жакшы бүдүрүп алзабыс, келетен жаста жеткерге-де бастырбасык, малы-биз-та жылдан тойу, күчи алмак чыгып, эзендеги жаскы кра ижин жакшы бүдүрүп аларыбиз.

Агроном Н. ПАНОВ.

Деремнеде воскресник-күнди өткүрерге калың журтты тартыгар.

Бу воскресник-күн алтайдын жонтузына, өлөн эдип аларына өмөлик болыш болуп жат. Өлөн эдер воскресник күнди баштаарында партиянын-ла комсомолдын ячейкалары оичозынын алдында туругар!

Өлөн эдер ишти мөрөйлөжип, жакшы бүдүрерин кичеер керек.

Бистий Областа мал азрап жаткан албатынын, кышкаа малына жеткил өлөн едип алары учурлу жаан керек болуп трру. Көчкин алтай улус малына өлөн торт етпей туратан, ол емезе едиц-те турза жеткил етпей турар болгон. Онын керегинде, жыл кату болгондо, алтай улустын малы кырылып журтына жаан чыгым болуп турар болды.

Эмдиги тушта албатынын журтын өнжидип, социализм жадыжына баштандырып турганыбыста, андый жеткердей журтубысты корулаар ебин бедрегидий болуп жадыбыс. Онын керегинде бу жыл өлөн иштейтен кампания-иш едерге турубыс.

Бу ишти баштарда бистий айдарыбыс мындый: „**нем-де нижи болзын бойуныг малынаг көрө, жоон малдын тын тоозына 45 пудтан өлөнг едип алзын копхозтор десе тын тоозына 120 пудтан едип алзын**“ Алтай улус ончозы бу керекти иштеп аларына күйүрөвзе бу ишти бис бүдүрип аларыс. Албатынын ортозында иштеп турган партиянын, советин, жоннын организациялары агрономдоры ончозы бу ишти учурлуун алтай улуска жарлап айдып турза бис оны тутак жок иштеп аларыс.

Бу ишке мөрбйлөжөр керек.

Бистий бастра Союзта не-ле ишти иштерине мөрбй едип јат. Башка башка округтар, фабрик-заводтор ижин јарандырып

Кышны мал сооко калтрап турар.

јакшы иштеп аларына мөрбй едип јат. Айдарда бу-да ишти мөрбйлөжип иштезе

онын тузазы көп болуп, тутагы жок иштеп аларыбыс. Мунын керегинде Ондай аймагына тем алынар керек. Ондай аймагы өлбди канча-ла көп иштерине Кан аймагын айтырып жат. Айдарда бу еки аймактын мөрөй ижин тындып, бу ишке алтай улустын бастразын тартып алар керек.

Мөрөй ишти аймактарда баштап алала **журт советерге жетирип, онын ары башка-башка өрөкө-айларга жетирер керек.** Бир өрөкө айл база бир өрөкөнн өлбн едер мөрөйгө айтырып аларын кичеер керек. Анай ары бир өзөктин улузы база бир өзөкти айтырып аларын кичеегидий.

Бу ишти коммунист-ла комсомол улус баштап, улусты бойынын ижи-ле көргүзү едип баштап турар керек.

Бу ишти баштаарда, кандыйда ишти иштегенине түйей кулак байлар улусты сүмелеп, таскери тартарын кичеер. Кулактар алтай улусты аракы-ла мекелеп бойлорына иштедип аларына күүренер. Муны качанда ундубай жокту батрак улусты байларга мекелетпеске күүренерин кичеер керек.

Нөкөрликтердин, колхозтордынла өлбн едер ижин мөрөйлү едер керек.

журт-НКОВ тор ижин тыгыдар керек.

Журтын жоктулардын комитетеринин бир жаан ижи жастын катуунда жоктуларга өлбн

берери болуп јат. Айдарда журтККОВ-тор өлөн едерине бойы бойлоры мөрөй едер керек. Өткөн јаскы ишке кезик журтККОВ-тор ижин кичебей турганы бар болгон. Андый кылыкты бу кампания-иш тужунда јок едер керек.

Энди деремнедеги кандый-да организацияны болзын, **анчадала журтККОВ-тыг ижи јарт чике болзо јакшы болор.**

Јон бойы кичеер керек.

Кандый-да ишти албаты јон бойы кичеер иштебесе, оны кем-де бүдүрүп болбос. Онын учун бу-да ишти калын јурт бойы, јоктулар орто јаткандар бойлоры кичеер бүдүрерине кичеегидий.

Алтай албатынын јоктулары, орто јаткандары бу ишке бойлоры күјүрөвзе мал тоозына 45 пуд өлөн иштеп аларын, колхозтордо 120 пудтай етип аларын бүдүрерибис.

Бу ишке калын јурт ончозы киришсе бу кампания-иш тутак јок бүдүп, чын тузазын берер.

М. СТОЛЯРОВ.

Јурт-совет, сениг кичейтен ижин—деремнени өлөн здер ишке белетеп алары. канча-ла көп азрал белетеп аларына, деремнени социал јадыжына баштандырып аларына јоктуларды ла орто күчтүлерди тартып јуунтадары болуп јат.

Уй-мал сүтинг фабриказы болуп јат.

Азрал белетеп алзат малду-да болорын иЧер сүттү-де болорын.

Кандый-да јакшы машина, билбес кижининг колына кирзе, кирелте јок чыгымду болор. Ол машина-ла иштерге берип турган неме коомой бололо, оны јакшы көрбөй турза машина үрелип-та турар, онын иштеп чыгарган неме-де коомой болуп, машина бойы чыгымду болор.

Кандый јакшы кирелтелү фабкир та болзын иштеп башкарып билбес кижининг колына киргенде кирелте бербей чыгымду боло берер.

Бу фабрик-ла машина керегинде айдылган сөс уй-малга-да келижер. Уй-мал фабрикаа түнгей болуп јат. Уй кандый-ла курсакты јип, ол азралдан өлөнг болзын салам болзын, јарма-да болзын ончозынан сүт иштеп берип јат.

Уй-мал кирэлтелү-де болор, кирелтези јок чыгымду-да болор. Андый болоры ол уйдын ээзинде болуп јат. Уйды тойо азрабай турза, берип турган азралы коомой болуп, јыдыган кара өлөнг болзо, кыжы-ла соок чеденге тургузуп турган болзо, ол уй качанда кирелтелү болбос, онын берип турган сүди ас болор.

Онын чыны бу жыл Туяктуда јарт билдирди. Туяктудын улузынын азрап турган уйларын көргүзү азралга алып, јакшы кажаганга тургузуп, јакшы көрүп азрап ийерде, ол уйлардын сүди 2-3 катап кожылып барды.

Онын учун кандый да уй јакшы колго кирзе кирелтелү болор деп, кандый да јакшы уй коомой кижинин колына кирзе чыгымду болор деп јалтаныш јок айдарыда јолду.

Айдарда уйдын кирэлтелү болоры— јеткил јакшы азралында, уйды јакшы кажаганга тургузуп оны кичееп көрөринде болуп јат.

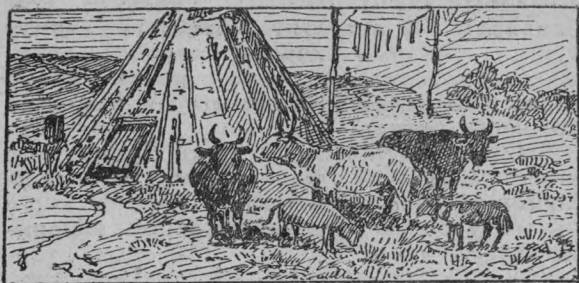
Өлөн эдип аларын кичеер керек.

Кышкаа малга азрап белетейтен, өлөн едетен өйи јууктап келди. Айдарда малына көп сүт алып, малын кирелтелү эдерге турган кижини эмдигештең малына јеткил болгодый јакшы өлөн эдип аларына күжүренер керек.

Өлөннөн уйлар ээзине сүт иштеп берер. Өлөн јакшы болзо уйлардын сүди де көп болор.

Айдарда өлөнди канча көп эдип алган, уйларынын сүди анча көп кожылып, малын јастың катууна бастырып кырылбас.

НЕСТЕРОВ (Ойротсүтсоюзы).

**Ўлбн иштер машиналар бир-де кўн иш
јок турбазын! Кўрт јалду машина берер
јерлер бу ишке белеп болыгар. Машиналар-
дын одылып сынганын бойыгар кўч јеткен-
че јазарын албаданыгар!**

Азраган малды кирелтелү едери.

Кандый-да журттын малы јакшы тура-ры, азрал (өлөн, салам, аш) белетеп ала-рында болуп турат.

Малдын кирелтелү болоры, јеңил баа-лу азралда болуп јат.

Туткан малга азралын, турган јерин-де белетеп турза јакшы. Өскө јерден тар-татан азрал баалу болуп, јуртка оны тар-тып малып азраары күч болор, јурт кирел теги јок чыгымду белор.

Бистин Ойрот областың журтының малды кирелтелү едер аргазы незинде болуп јат? Муның аргазын бедреер керек.

Муның аргазын бедрерде озо баштап мундый керектердиң јартына чыгар керек: Ойрот областың јери кандый, јай кыш кан-дый болуп өлөни кандый. Муның ончозын јартап алза, мал тудуп азрайтан керектин аргазы јарт билдире берер.

Бу айдылган керектердиң јартына чы-гарга оморды бирдең јакшы шинжилеп көрүп, ол сурактардын каруун берип көрө-лдөр.

Ойрот Областың јери көп јармызы өтөктөлип калган кара тобрак јер болор, бу тобрак јердиң калыны бир аршын, ке-зик јерлерде аршинаң артык-та болор. Ја-

ныс кырларыла суудын јанында јерлери ташту јер болор.

Јай дезе кыска-да болзо је јылу болуп јерди кургада согор салкын јок болуп турган керегинде, өскөн өлөн күнге алдырбай јакшы өзип јат. Јаантаин јаап турган јамгыр өлөнниң өзөрине сүреен јакшы болуп турат. Күс ерте-де түшсе, јылу болуп өлөнди тонырбай јат. Кыш, тын, соок болбой јаан карлу болуп, өлөннинг тазылы сооко тонбой јат.

Областын мал жүрер јерлери көп болуп турган керегинде поскойтондор јаан болуп, мал кабырып жүрген кижизи јок бойы-ла жүрүп, поскойтон ичиндеги өлөнди јайгыда тепсеп салала, күскери курсак јок кадып жүрет. Поскойтон ичине малдын ончозын јаңыс јерге бир-срай жүргүзүп турганда, өлөн-дө јакшы өспөй барып јадар болды.

Өлөн едер покос-јерлер көп болуп, өлөнди јеткил едип алары јенил болуп јат. Өзип турган өлөни јакшы болуп, иштеген өлөн, кралайтан-да өлөннөн коомой деп айдарга болбос.

Покос јерлери јакшы болуп, кра јерден өлөн 100-120 пудтан чыгып јат. Айдарда бастра. Областын покос јерлери 103850 краа једип турганда, өлөнди 10-12 миллион пуд едип алгадый болуп јат. Об-

ластын өрөкө-айл 20 мунга једип јат. Айдарда едер өлөн өрөкө тоозына 500-600 пудтан келижип, јат. Айдарда бу 600 пуд өлөн 1 атту, 1 уйлу 50 креси койлу јокту өрөкө-айлга јеткил болорынан артып-та калар креси бар. Арткан өлөнди садып јуртын јаанадып, малын көптөдөр-дө арга бар.

Айдарда мунун ончозын бодоп келгенде, мал тудуп азары, јокту-да јурттарга кирелтелү болор. Кичееп јакшы иштегежин, кирелтези көптөп, јурт өзип јаранып турар.

Азраган малдын кирелтезин өскирип, малдын тоозын канайта көптөдөр?

Озо баштап кышкыда малды кажанганга тургузуп, азраарга, кату јас болгондо азраарга јеткил азрал белетеп алары болор. Анан өскө поскойтон ичинде малды кабырарын аайлу-башту едерин кичеер керек. Аниип аайлу-башту етсе поскойтонды күчүүртип, покос јерлерди көптөдөр-дө аргазы бар болор. Покос јер көптөгөн-заин иштеер өлөнди-де көптөдө едер арга бар болуп, өлөнди артыкту едип садар-да аргазы бар болор.

Поскойтон ичинде малды јүргүзерин аайлу-башту едип алза, кыш түшкенче мал одорлу-да болор.

Өлөн ижин баштаарда, көк, жакшы кургак өлөн едип аларын кичеер керек. Андый жакшы өлөн ток азрал болуп, тегин жерге барбас.

Өлөн едер кампания-ишти калың журттын шинжизине салар керек!

Колхозтор өлөн едер иште жаткан албатыга көргүзү бүдүштү болор керек.

Колхозтор, бойларынын журтын жапыртып жазаар ишти баштап алганаң бери, өмөлик ишти көндүктирерин жакшы иштеп, мынаң-да ары мал аш өңжидер керекти ончозынаң озо иштеп тургадый. Колхозтор бойларынын ижин жарандырып, айландро жаткан жоктуларга болужып, өмөлик иштин тузазын жетре жарт таныгалак улуска бу өмөлик журтын артыгын көргүзип турар учурлу. Кандай-да иште кандай-да керекте колхозтор жоктуларга болужын жетирип, ал батаа жозор болуп турар керек.

Колхоз, алдынан жаткан сок журтан качан-да болзо артык болуп, ижине-де огош журттарды артыктап турар учурлу. Аниип ижинде артыктап болбогон колхозтын члендери бойларынын өмөлик ижин көндүктирип билбей турганын билдиртер.

Емди малга азрал едетен өйи једип келди. Бу иш јаан иш болуп, оны чек бүдүрерин колхоз-члендери күјүренер керек. Колхозтор малына јеткил јакшы өлөй

Өмблн иш јенил.

едип албаза бир јанынан малы кирелте јок чыгымду -да болор, алтай јеринин мал азраар колхозтордын чачылары-да белен болор, бир јанынан дезе андый колхозтын айландра јаткан албатаа јозор-до болуп турган ады јок болор. Колхозтын јозор болоры-өмөлик јурт качанда, алдынан јаткан огош јурттаң артыгы болуп јат.

Колхозтор өлөң едер ижин канайта баштайтан? Озо баштап бойынын малына јеткил болгодый өлөңди канча креси едип аларын ежилеп алар керек; оноң өскө өлөңди канайта иштейтен керегинде агрономдордын берген сүме-јөбин бүдүрерин кичеер керек.

Бойлорынын иштегедий улустын бирзиде иш јок болуп јүрерин јок едер учурлу. Канча бар улусты ончозын иштедер керек. Бойуның ижинен чөлөө улусты јоктуларга болуш едип иштеткедий. Бир-де кижии бу иштей туура турбазын.

Иштейтенин колхозтын Советери правлениелери јакшы шүүжип јартына чыгып алала, ишти өмө-лө баштаарын кичеер керек.

Бу кампания иште колхозтордын өлөң едер машиналарын бир-де кун тегин тургуспас керек. Көрт јалду машина берер јердин (прокат. пункт) ККОВ-тордын-да машиналары иш јок турбазын кичеегедий

Колхозтор бу ишти јакшы-ла ајыктап иштеерин кичееп бойларына јакшы өлөн иштеп аларын албаданып, јоктуларга-да јакшы өлөн едип аларына болужар керек.

Ишти мөрөйлөжип иштезе јакшы болор.

Бу ишти јетре бүдүрүп алар керегинде, колхозтын члендери бу ишти јакшы кичееп иштезин деп мөрөйлөжип иштезе јакшы болор. Мөрөйди башка-башка колхозтордын-да ортозында едип, члендер бойы-бойлары-да мөрөйлөжип турза иш жылгыр болор.

Бу иште мөрөйлөжөр керектер көп болуп јат. Колхозтор бойы бойлары мындый кереке мөрөйлөжөргө келижер: бойларынын малына јеткил азрал белетеп аларына; өви јакшы өлөн едип аларына; јокту улуска ККОВ торло кожо болуш јетирер ишке; машиналарын ишке јетре иштедерине; колхозтын не-ле ижин јакшы иштеп бүдүрерине.

Колхозтын члендери-де бу иштен јада калбай ижин канайта-ла јарандырып аларына мөрөйлөжип турза иш јакшы болор.

Колхозтын члендеринин артык кичемел дү улузы өскөзине јозор болугар!

Колхозко бириккен улус ончозы өмөлө бу ишти кичезе, бойларынын јуртына-да

туза болор, айландра-да јаткан улус оло-
дой көрүп үренижип јуртын јарандырып ту-
рар.

КОЛХОЗТОРДЫҢ БАШКАРУУ.

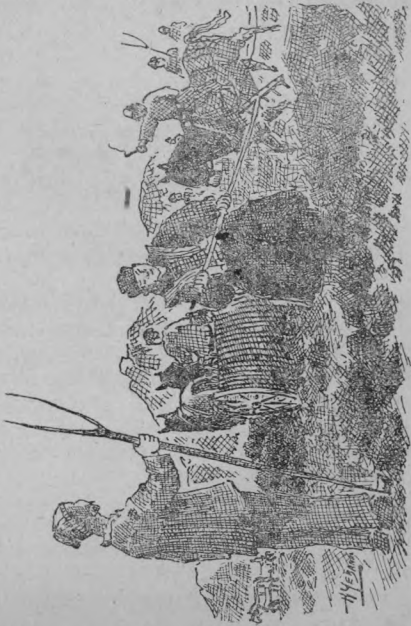
Өлөңди өйин өткүрбей чапса эткен өлөң јакшы болор.

Јакшы, ток азрал едип алар керегинде
өлөңди өйинде быжып турган тушта, чапса
јакшы. Јетре быжарына јетирбей-ле туруп
чабар керек је бир јанынан тың эрте чап-
каны база коомой болор Узак туруп, јетре
быжып калган өлөң кату, салам аайлу, бо-
лор, срангай ерте чапкан өлөңди кургада-
ры күч, бир јанынан андый өлөң ток емес
болор.

Өлөңди чаап салган кийнде, өлөңнин
бойунан көрө, оны јакшы кургадарын ки-
чеер керек. Клевер деп өлөңи көп өлөңди
ол емезе јалбыракту өлөңди тыңыда кур-
гаткадый болуп јат. Андый өлөңди, чаап
салган кийнде емеш, кургап келзе, күн тү-
штен өдип, емеш серүн кирген кийнде че-
берлеп айдандырар керек.

Айдандырарда чеберлеп өлөңнин јал-
бырагын оотпос керек. Онын кийнде кур-
гадып алала өлөңди бугулдап јат. Аяс
күн болзо бугулга өлөңди узак тургуспай
(бир-еки коноктын бажында) оболоор керек
Обоны саларда ортозын тыңыда салып, ба.

жы јаар чичкерте салып чыгар керек, аниип салган обоный өзөгине жамгырдын суу качанда түшпес. Обоны чала емеш бийик, кургак жерге салза жакшы, андый жерде обонун алдына суу кирбес. Обоный төзине

Өйинде чапкан өлөгү ток болор.

Өлөнний коомойын салып, үстүн база коомой деген өлөңлө учагадый.

Жакшы салган ободо өлөн бир кыштай болгой, канча канча жылга да үрелбей турар

Өлөнди жаашка үребей, жакшы жатырызатан жерлер туйук жамгыр өтпөс таскактар (сеновал дийтен) болуп жат. Же мынан ары албаты не немее үренип, журтын жарандырып алза андый таскактарды едип турар.

Эмди тургуза дезе өлөнди ойлөп азрар керегинде, малга жылу кажагандар едерин кичеер керек. Жылу кажаганга турган мал сооко тонбой, турза, өлөнди-де ас жиир.

Өлөң едип алар ишти түрген бүдүрип алар керегинде ишти өмөлөжип иштезе жакшы болор. Өлөн иштеер артелдер төзөп алып, канча бар покос, жерди артел-заин үлештирип алала бир күнде ончозы чыгып иштезе, иш жылгыр болор.

Артел бойунун иштегидий улузынын тоозынан көрө, айас күндерде өлөнди чаап, жууп оболон салгадый жер алып иштеер керек.

Жамгырга жаткан кандый-да жакшы өлөн үрелип, ток емес болор.

Доктуларга болыш эдетен фонд-өлөң эдип аларын комсомол баштаар учурлу! Бу ишке жаш өскүримди ончозын тартып алыгар.

Иш. № 981